

Marktconsultatierapport over de openbare raadpleging over de ontwerpnota Transfer of Energy en documentrelease 3

1. Context van de raadpleging

Tussen 20 januari 2025 en 28 februari 2025 organiseerde Synergrid een openbare raadpleging over de ontwerpnota Transfer of Energy (ToE) in naam van de Belgische TNB en DNB's. Deze raadpleging rond de ToE-ontwerpnota werd gevolgd door de openbare raadpleging van documenten over flexibiliteit (*document release 3*), die liep van 16 mei 2025 tot 27 juni 2025. Aangezien beide raadplegingen betrekking hadden op het algemene onderwerp van wijzigingen aan het bestaande ToE-kader en de implementatie ervan, geeft dit marktconsultatierapport een geconsolideerd overzicht van de feedback die werd ontvangen van de verschillende marktpartijen, gegroepeerd per onderwerp dat werd behandeld in de reacties van marktpartijen, evenals het antwoord van de netbeheerders op de ontvangen opmerkingen. Daarnaast organiseerde Elia van 18 juni 2025 tot 15 augustus 2025 ook een openbare raadpleging over de ToE-regels.

De ToE-ontwerpnota werd opgesteld tegen de achtergrond van een steeds toenemende behoefte aan flexibiliteit, grotendeels als gevolg van de voortschrijdende elektrificatie van verschillende eindtoepassingen van energie en de toenemende integratie van intermitterende energiebronnen. De ontwerpnota is specifiek bedoeld om expliciete flexibiliteit aangeboden door onafhankelijke FSP's voor balanceringsdoeleinden te faciliteren, door een kader te creëren dat een netgebruiker in staat stelt zijn flexibiliteit te valoriseren. Zoals marktpartijen in het verleden hebben aangegeven, zou een dergelijk kader twee kwesties moeten aanpakken: namelijk het probleem van gedeelde inkomsten voor de leverancier die actief is op een toegangspunt dat expliciete flexibiliteit levert, en anderzijds het onbalansprobleem voor de *Balance Responsible Party* (BRP) die met deze leverancier is geassocieerd. Het voorgestelde ToE-kader is erop gericht deze problemen aan te pakken door middel van een financiële compensatie en een correctie van de perimeter. Hoewel er meer details over dit kader en meer informatie over de voorgestelde stappen voor de uitrol zijn opgenomen in de ToE-ontwerpnota, is het in de context van dit marktconsultatierapport, en ter bevordering van een snel begrip van sommige opmerkingen van marktpartijen, relevant om erop te wijzen dat er twee ToE-modellen werden voorgesteld: het Corrected Model (CM), waarbij de financiële compensatie zou plaatsvinden tussen individuele netgebruikers en hun leveranciers, en het Central Settlement Model (CSM), waarbij de financiële compensatie plaatsvindt op geaggregeerd niveau, tussen leveranciers en Flexibility Service Providers (FSP's).

Documenten over flexibiliteit (*document release 3*) omvatten wijzigingen aan de Marktgids Flexibiliteit, de Synergrid-voorschriften C8/01, C8/05, C8/06 & C8/07, en het FSP-DNB-contract, met als doel de eerste implementatiestappen te zetten in overeenstemming met de *roadmap* die is vastgelegd in de ToE-ontwerpnota. Specifiek omvatte de reikwijdte van *document release 3* de uitrol van het *Central Settlement Model* voor mFRR op het distributienet en voor aFRR op alle spanningsniveaus, de uitrol van het *Corrected Model* voor mFRR op het transmissienet en het lokale transportnet, de opening van mFRR op LS (op de hoofdmeter), het stroomlijnen van FCR-processen, wijzigingen in de onboardingprocedure voor CRM op LS en wijzigingen in de aansprakelijkheidsclausules in het FSP-DNB-contract.

Het doel van de raadpleging over de ontwerpnota was voor de TNB en DNB's om feedback van marktpartijen te verzamelen over het voorgestelde kader en de uitrolvolgorde, zodat het voorgestelde kader verder kon worden verfijnd. Negen marktpartijen hebben gereageerd op de ToE-ontwerpnota: Bnewable, Centrica, European Commodities, FEBEG, Febeliec, Energy Pool, Flexcity, LIFEPOWR en één partij die aangaf anoniem te willen blijven. Tijdens de openbare

raadpleging over documentrelease 3 hebben vijf marktpartijen gereageerd: Bnewable, Centrica, Energy Pool, FEBEG en Febeliec. Bepaalde partijen hebben ook gevraagd om (delen van) hun reactie vertrouwelijk te houden; deze vertrouwelijke opmerkingen zijn dan ook niet opgenomen in dit marktconsultatierapport. Een gedetailleerd overzicht van alle reacties die zijn ontvangen op de raadpleging over de gereguleerde documenten die deel uitmaken van documentrelease 3, inclusief het antwoord van de netbeheerders per opmerking, is te vinden op de website van Synergrid. Synergrid bedankt alle respondenten voor hun feedback.

Het volgende, tweede deel bespreekt de veeleer brede of algemene opmerkingen die de respondenten in hun reacties maakten. Daarna volgt een deel waarin meer gedetailleerde of specifieke opmerkingen worden weergegeven. Deze opmerkingen zijn opgesplitst in opmerkingen die alleen zijn ontvangen als onderdeel van de raadpleging over de ToE-ontwerpnota, en opmerkingen die zijn ontvangen als onderdeel van de raadpleging over documentrelease 3. Een vierde deel bundelt de opmerkingen die buiten het bereik van documentrelease 3 vallen, omdat ze verband houden met andere topics, of omdat ze betrekking hebben op kwesties die buiten de opdracht van de leden van Synergrid vallen. In het vijfde deel wordt beschreven welke invloed de reacties die zijn ontvangen tijdens de raadpleging over de ToE-ontwerpnota hebben gehad op de reikwijdte en de voorgestelde wijzigingen van documentrelease 3. Het laatste deel van dit marktconsultatierapport geeft een globaal overzicht van de wijzigingen die naar aanleiding van de ontvangen feedback in de geraadpleegde documenten zijn aangebracht. Daarnaast heeft dit marktconsultatierapport drie bijlagen. Bijlage 1 bevat het gedetailleerde overzicht van de opmerkingen die zijn ontvangen tijdens de openbare consultatie over documentrelease 3, evenals het antwoord van de netbeheerders op elk van die opmerkingen. Bijlage 2 bevat de reacties die zijn ontvangen op documentrelease 3 in de vorm waarin ze zijn ingediend en bijlage 3 bevat op een vergelijkbare manier de niet-vertrouwelijke reacties die zijn ontvangen op de consultatie over de ToE-ontwerpnota.

Zoals vermeld tijdens de stakeholdervergaderingen rond de twee consultaties wil Synergrid nogmaals herhalen dat de uiteindelijke beslissing over de modaliteiten van het ToE-kader zal worden genomen door de bevoegde toezichthouders, en dat dit voorgestelde ontwerp niets meer is dan dat: een voorgesteld ontwerp.

2. Algemene opmerkingen

Synergrid is verheugd dat alle respondenten het erover eens zijn dat het verfijnen van een goed functionerend ToE-kader van cruciaal belang is voor de groei van een gezonde flexibiliteitsmarkt, en dat een dergelijke markt nodig zal zijn ter ondersteuning van de energietransitie. Synergrid merkt ook op dat alle reagerende marktpartijen pleiten voor de dringende aanpassing en uitbreiding van het ToE-kader.

2.1. CSM of CM als standaardmodel

Een discussiepunt dat in bijna alle reacties naar voor komt, is de keuze tussen het CSM of het CM als standaardmodel. Van de respondenten pleiten BNewable, Centrica, European Commodities, FEBEG, Energy Pool en LIFEPOWR in hun reacties allemaal voor de invoering van het CM als standaardmodel. De argumenten hiervoor komen grotendeels overeen bij de verschillende marktpartijen: ze vinden dat het CM veel vlotter kan worden geïmplementeerd en dat het bovendien makkelijker te begrijpen is voor de eindgebruiker. Kortom, ze zijn van mening dat het CM veel eenvoudiger uit te rollen is. Deze leveranciers en FSP's merken ook op dat het voordeel van het CM is dat er geen bilaterale overeenkomsten of gegevensuitwisselingen tussen de

verschillende partijen nodig zijn. Bnewable pleit er ook voor om het CM zo snel mogelijk beschikbaar te maken op middenspanning, omdat dit model volgens hen perfect past bij de specifieke kenmerken van de flexibiliteitsmarkt op middenspanning.

Het standpunt van deze marktpartijen verschilt als het gaat om de geïdentificeerde nadelen van het CSM: FEBEG merkt op dat de huidige onderhandelingsperiode van vier maanden behouden moet blijven, aangezien er tijd nodig is voor de FSP en de leverancier om tot een overeenkomst te komen. Verschillende FSP's geven in hun reacties echter aan dat de huidige onderhandelingsperiode te lang is. Verder trekt FEBEG ook de wettelijkheid van de CREG-prijs in twijfel, op basis van EU-regelgeving met betrekking tot vrije markten en vindt Energy Pool dat de verplichte onderhandelingsperiode voorafgaand aan de toepassing van de gereguleerde CREG-prijs niet in overeenstemming is met de EU-wetgeving, verwijzend naar artikel 17 van richtlijn 2019/944. Na onafhankelijke juridische toetsing is echter gebleken dat de huidige regels in overeenstemming zijn met de EU-wetgeving.

Een ander gemeenschappelijk punt is dat de meeste partijen vinden dat de tarifieringsformule die wordt gebruikt om de CREG-prijs vast te stellen, moet worden aangepast, aangezien Energy Pool en Bnewable van mening zijn dat de huidige formule leveranciers oneerlijk bevoordeelt en derden dus de vruchten laat plukken van flexibiliteitsactiveringen waarin zij geen rol spelen. FEBEG merkt echter op dat de huidige prijsformule niet geschikt is, omdat deze de relevante inkoopkosten niet realistisch weergeeft en voornamelijk is gericht op het enigszins weergeven van de inkoopkosten voor grote industriële verbruikers, zodat deze formule niet kan worden gebruikt als het CSM en de gereguleerde prijs van toepassing zijn op grote hoeveelheden residentiële flexibiliteitspunten.

Terwijl de meeste respondenten voorstander zijn van het CM als standaardmodel, zoals hierboven beschreven, is FEBEG de enige partij die in haar feedback bepleit dat het CSM niet behouden moet blijven en kan worden stopgezet wanneer het CM is ingevoerd.

Febeliec is de enige respondent die aangeeft dat zowel het CSM als het CM hun nut hebben. Meer in het bijzonder stelt Febeliec dat een van de belangrijkste voordelen van het CSM is dat het anonimiteit biedt aan de consumenten die dat willen, aangezien de compensatie op een geaggregeerde manier gebeurt.

Alle respondenten stellen ook dat het belangrijk is dat het CM wordt uitgerold over alle spanningsniveaus, maar dat de prioriteit moet liggen bij de uitrol op de HS- en MS-segmenten, om de flexibiliteit maximaal te ontsluiten.

De netbeheerders stellen het op prijs dat alle responderende marktpartijen hun redenering en de argumenten die door verschillende marktpartijen ten gunste van het CM naar voren werden gebracht, duidelijk hebben toegelicht. De netbeheerders merken echter op dat de reactie van Febeliec er duidelijk op wijst dat ten minste bepaalde consumenten een vraag hebben naar het gebruik van het CSM. Bovendien kan het CSM veel sneller worden uitgerold over alle spanningsniveaus dan het CM, aangezien het CM ook implementatie-inspanningen vereist aan leverancierszijde gelet op de impact op de factureringsstroom. Bovendien wijzen de leden van Synergrid erop dat de VITO-studie¹ over ToE vermeldt dat het CM de eindverbruikers blootstelt aan toenemende complexiteit en financiële risico's.

¹ [Studie over de behoefte aan correctiemechanismen voor onafhankelijke aggregatie van DNB-eindpunten](#)

Dit alles in overweging nemend, blijven de netbeheerders ervan overtuigd dat de beste handelwijze is om het CSM zo snel mogelijk beschikbaar te maken voor alle spanningsniveaus. Gezien de vraag van de marktpartijen naar het CM is de verdere pre-implementatieanalyse van de manier waarop het CM kan functioneren en uitgerold worden voor laag- en middenspanning echter naar voren geschoven in de roadmap, met een *casepaper* over dit onderwerp die tegen het einde van het jaar wordt verwacht. Bovendien vinden de netbeheerders het de moeite waard om de evaluatie van de eerste ervaringen met het CM voor HS af te wachten alvorens te beginnen met de uitrol van dit model naar LS en MS.

De leden van Synergrid wijzen er ook op dat aanpassingen aan zowel de CREG-prijsformule als aan het proces dat gevolgd moet worden voor het gebruik ervan, uitsluitend tot de bevoegdheden van de CREG behoren, en nodigen de marktpartijen dan ook uit om hun relevante opmerkingen aan de CREG over te maken.

2.2. Tijdschema

Alle respondenten geven in hun antwoorden aan dat ze vinden dat het voorgestelde tijdschema ambitieuzer moet zijn en waar mogelijk moet worden versneld.

De netbeheerders zijn blij dat de marktpartijen hun gevoel van urgentie delen om meer van de aanwezige flexibiliteit in het energiesysteem te ontsluiten. Hoewel de netbeheerders begrip hebben voor de vraag van marktpartijen naar een snellere uitrol van het ToE-kader dan zoals geschetst in de ontwerpnota, is het huidige tijdschema het meest ambitieuze tijdschema dat mogelijk is, terwijl het toch realistisch blijft: elk ToE-kader moet worden verankerd in relevante wetgeving en moet worden goedgekeurd door de relevante regulatoren. Bovendien moet er ook tijd worden uitgetrokken voor de vereiste implementaties.

3. Specifieke opmerkingen

Dit deel over specifieke opmerkingen bevat twee onderdelen: het eerste is gewijd aan de opmerkingen die uitsluitend tijdens de informele raadpleging over de ToE-ontwerpnota werden ontvangen, terwijl het tweede de opmerkingen omvat die tijdens de publieke raadpleging over documentrelease 3 werden ontvangen. Deze onderverdeling is niet zonder belang: aangezien de documenten uit documentrelease 3 gereguleerde documenten zijn, die samen met dit consultatierapport aan de gewestelijke toezichthouders worden voorgelegd, zijn de informatie- en antwoordvereisten met betrekking tot de opmerkingen die in het kader van deze consultatie worden ontvangen, hoger dan de vereisten met betrekking tot de reacties die worden ontvangen in het kader van de consultatie over de ToE-ontwerpnota. Dat betekent dat de opmerkingen die alleen zijn ontvangen in het kader van de consultatie over de ToE-ontwerpnota niet zijn opgenomen in bijlage 1, waarin een overzicht wordt gegeven van de ontvangen reacties en de reacties van de netbeheerders op deze reacties, maar in een streven naar maximale transparantie geven de netbeheerders toch graag een reactie op de vragen en opmerkingen die in het kader van die consultatie zijn opgeworpen. Daarnaast zijn de niet-vertrouwelijke reacties die zijn ontvangen tijdens de consultatie over de ToE-ontwerpnota, opgenomen in bijlage 3.

3.1. Specifieke opmerkingen die alleen zijn ontvangen tijdens de consultatie over de ToE-ontwerpnota

3.1.1. ToE op productie-eenheden

Bnewable merkt op dat het huidige ToE-kader leveringspunten met netto productie-eenheden uitsluit. Bnewable verzoekt om deze leveringspunten te accepteren in het toekomstige ToE-kader, met een opgegeven baseline.

ToE was eerder al beschikbaar voor leveringspunten met productie-eenheden, maar de beperking dat het leveringspunt als geheel een jaarlijkse netto-afname moest hebben, is geschrapt.

3.1.2. Behoefte aan een uniform mechanisme voor alle soorten flexibiliteit

European Commodities benadrukt dat verschillende flexibiliteitsproducten momenteel aparte rapportagestructuren hebben, wat leidt tot complexiteit en operationele inefficiëntie. Daarom doen ze de volgende aanbevelingen:

- Eén gestandaardiseerd rapportagemechanisme instellen voor alle flexibiliteitsactiveringen
- BRP's uitrusten met één systeem dat geactiveerde volumes doorgeeft in een machinaal leesbaar formaat
- Zorgen voor tijdige beschikbaarheid van de gegevens

De netbeheerders nemen nota van de opmerkingen van Europese Commodities en merken op dat in een dergelijke harmonisatie ook is voorzien in de Network Code Demand Response, die een equivalentietabel zal vaststellen voor alle balancerings- en congestieproducten en een “gemeenschappelijke toegangspoort” vereist voor het flexibiliteitsinformatiesysteem. Als zodanig verbinden de netbeheerders zich ertoe om deze zaken op te nemen binnen een tijdslijn die compatibel is met de bepalingen van de Network Code Demand Response.

3.1.3. Leverancierswissels

FEBEG is het niet eens met het feit dat de verantwoordelijkheid voor het monitoren van leverancierswissels en het dienovereenkomstig updaten van hun *bids* uitsluitend bij de FSP kan liggen, aangezien FEBEG van mening is dat consumenten hun FSP niet zullen informeren over een leverancierswissel en dat de informatie over leverancierswissels dus van de netbeheerders moet komen.

Het standpunt van de netbeheerders blijft dat de primaire verantwoordelijkheid bij de consument ligt, die zijn FSP op de hoogte moet brengen van elke leverancierswissel. De netbeheerders blijven zich als back-up echter inzetten om de FSP's op de hoogte te brengen van alle leverancierswissels waarvan ze op de hoogte zijn, maar dit is geen waterdicht systeem en er mag dus niet op vertrouwd worden, aangezien de netbeheerders niet tijdig over al deze informatie beschikken.

3.2. Specifieke opmerkingen ontvangen tijdens de consultatie over documentrelease 3

3.2.1. Invloed van flexibiliteit op de nauwkeurigheid van prognoses

Verschillende respondenten, waaronder European Commodities en FEBEG, merken op dat zij vinden dat de voorgestelde documenten onvoldoende rekening houden met de gevolgen van een flexibiliteitsactivering voor prognoses, en benadrukken dat BRP's tijdig en correct moeten worden geïnformeerd over activeringen die plaatsvinden op punten in hun portefeuilles.

De netbeheerders erkennen dit verzoek en streven ernaar de gegevens zo snel mogelijk beschikbaar te stellen binnen de wettelijke en technische grenzen.

3.2.2. De behoefte aan een NFS

Verschillende marktpartijen hebben in hun reactie aangegeven dat zij vraagtekens zetten bij de noodzaak van een *Network Feasibility Study* als onderdeel van het onboardingproces en ze stellen dat een NFS het proces vertraagt, een barrière vormt en volstrekt onnodig is als het gaat om vraagflexibiliteit, aangezien de vraag normaal gesproken vrij kan variëren binnen het gecontracteerde aansluitingsvermogen.

In dit verband willen de netbeheerders erop wijzen dat het gecontracteerde aansluitingsvermogen niet gegarandeerd is in de zin dat de netten niet ontworpen zijn om een maximale afname van alle punten tegelijk mogelijk te maken, aangezien dat economisch niet verantwoord is. De netbeheerders blijven er dan ook van overtuigd dat een NFS een belangrijk instrument blijft om de operationele veiligheid van het net te garanderen.

3.2.3. Problemen met contracten die zijn blootgesteld aan onbalans

Centrica stelt dat leveranciers verantwoordelijk moeten worden gehouden voor het tijdig bijwerken van hun lijsten met leveringspunten en vraagt om aanpassingen in de ToE-regels en het leverancierscontract van Elia.

Deze opmerking is zowel in deze consultatie als in de consultatie over de ToE-regels gemaakt. Aangezien deze opmerking volledig binnen de reikwijdte van de consultatie over de ToE-regels valt, zal ze daar worden behandeld.

3.2.4. Meetvereisten

In zijn antwoord brengt Centrica ook de volgende punten naar voren met betrekking tot meting en meetvereisten:

- Eisen inzake nauwkeurigheidsklasse moeten worden afgestemd op het EU-minimum.
- Activa met niet-conforme meters moeten kunnen deelnemen met verminderde capaciteit.
- De haalbaarheid van minder frequente bemonsteringsfrequenties voor apparaten achter de meter moet verder worden onderzocht.
- De meetvereisten moeten worden geharmoniseerd voor alle spanningsniveaus, gewesten en marktsegmenten. Deze opmerking wordt ook gemaakt door FEBEG in zijn reactie.
- *Baselining* moet gebeuren met 4" granulariteit.

Meer in het algemeen zetten verschillende respondenten vraagtekens bij de noodzaak van naleving van de MID. Aan de andere kant benadrukt FEBEG de noodzaak van correcte en betrouwbare metingen. Alle relevante antwoorden benadrukken het belang van uniforme meetvereisten in alle gewesten.

De netbeheerders nemen nota van de opmerkingen van verschillende marktpartijen. Naleving van de MID is echter een integraal onderdeel van het wettelijke kader. Het komt dus niet toe aan de netbeheerders om op dat vlak veranderingen door te voeren. Bovendien houdt de uitrol van een ToE-kader in dat er een brug wordt geslagen tussen de expliciete flexibiliteitsmarkt en de leveringsmarkt, wat een afstemming van de meetvereisten op deze twee markten lijkt te vereisen.

3.2.5. Individuele toegang tot gegevens

Zowel leveranciers als FSP's hebben aangegeven dat het zeer relevant zou zijn om gegevens over het flexibiliteitsvolume op individueel klantniveau te delen, zowel in het geval van het CSM als voor Opt-out, omdat deze informatie relevant zou zijn voor leveranciers, wat zou kunnen leiden tot betere prognoses en een beter onderhandelde prijs tussen FSP en leverancier.

De netbeheerders nemen nota van de opmerkingen, maar dit is niet voorzien in het huidige ToE-kader. Daarnaast merken de netbeheerders op dat de verschillende ToE-modellen (CSM, CM) en alternatieven (Opt-out, Pass-through) hun inherente kenmerken hebben, waarbij bijvoorbeeld de vertrouwelijkheid voor de netgebruiker is ingebouwd in het CSM en individuele datatoegang een kenmerk is van het CM. De netbeheerders zijn van mening dat moet worden vermeden om elke optie optioneel beschikbaar te maken in alle modellen, omdat dit de complexiteit en implementatiekosten voor alle betrokken partijen nodeloos verhoogt.

3.2.6. Opt-out/Pass-through faciliteren

FEBEG merkt op dat in de toekomst het opzetten van een opt-out-overeenkomst vergemakkelijkt zou kunnen worden wanneer gegevens over de geleverde flexibiliteitsvolumes worden verstrekt.

De netbeheerders blijven zich inzetten om de verschillende partijen te voorzien van de gegevens waar zij wettelijk recht op hebben. In dit geval bepaalt het wettelijke kader dat leveranciers het recht hebben om te beschikken over de gegevens die ze nodig hebben en die strikt noodzakelijk zijn voor het uitvoeren van hun activiteiten. Als zodanig is er niet in een extra gegevensuitwisseling voorzien onder Opt-out/Pass-through naast wat is beschreven in de bijgewerkte documenten in documentrelease 3 en de bijgewerkte ToE-regels.

3.2.7. Gegevenskwaliteit

De FEBEG geeft aan verheugd te zijn over de geplande rapportage over ontbrekende of foutieve gegevens en de transparantie die dit zal opleveren.

3.2.8. Combineerbaarheid van expliciete flexibiliteit met ToE en energiedelen

De markt reageert gemengd op de niet-combineerbaarheid van expliciete flexibiliteit met ToE en energiedelen, aangezien Bnewable van mening is dat het niet-toestaan van deze combinatie een bijkomende drempel vormt, en dat zowel deelname aan expliciete flexibiliteit als deelname aan energiedelen rechten van consumenten zijn. FEBEG daarentegen is het eens met het voorstel van Synergrid om deze combinatie in dit stadium niet toe te staan.

De netbeheerders erkennen zeker het recht van elke consument om deel te nemen aan expliciete flexibiliteit of om deel te nemen aan energiedelen, en zijn niet van plan om deze rechten aan te tasten. Zowel de expliciete flexibiliteit op laagspanning als energiedelen zijn op dit moment echter nichemarkten. Daarnaast brengen elk van deze diensten afzonderlijk al heel wat complexiteit met zich mee voor alle betrokken partijen, en daarom achten de netbeheerders het onverstandig om hier nu de focus op te leggen, aangezien dit niet alleen zou betekenen dat er complexiteit op complexiteit wordt gestapeld, maar ook dat er middelen moeten worden ingezet voor de implementatie en het onderhoud van een niche binnen een niche op dit moment. Het is echter belangrijk om te benadrukken dat deze niet-combineerbaarheid periodiek zal worden beoordeeld in het licht van verdere ontwikkelingen van het wettelijke kader.

3.2.9. ToE CM voor DA/ID-producten

In zijn reactie vraagt Energy Pool aan Synergrid om sterk te overwegen om het CM ook uit te rollen voor de day ahead- en intraday-producten. Synergrid neemt nota van deze vraag en zal nagaan of dit een item is dat moet worden opgenomen in de algemene *roadmap*.

4. Opmerkingen die buiten de reikwijdte van de consultaties vallen

4.1. Directe gegevenstoegang voor BRP's

European Commodities merkt op dat BRP's momenteel niet rechtstreeks gegevens van Atrias ontvangen en dat dit een ongelijk speelveld creëert tussen geïntegreerde BRP's en onafhankelijke BRP's. Om dit te verhelpen vraagt European Commodities dat alle BRP's de meetgegevens rechtstreeks van Atrias krijgen.

Zoals European Commodities zelf al aangeeft in zijn opmerking, valt deze commentaar buiten het bereik van deze consultatie. Hoewel de opmerking buiten het toepassingsgebied valt, willen de netbeheerders erop wijzen dat elke partij de gegevens ontvangt die zij nodig heeft om haar rol te vervullen, zoals voorzien in het wettelijke kader.

4.2. Supply split is prioriteit om impliciete flexibiliteit op LS te ontsluiten

Verschillende marktpartijen geven in hun reacties aan dat zij ervan overtuigd zijn dat het grootste deel van de flexibiliteit die door het laagspanningssegment zal worden geleverd, impliciete flexibiliteit zal zijn, maar dat er een supply split-oplossing nodig zal zijn om dit potentieel vrij te maken.

Synergrid is verheugd dat de marktpartijen het erover eens zijn dat er ook voor impliciete flexibiliteit een belangrijke rol is weggelegd in het elektriciteitssysteem. Zoals uiteengezet in het overzicht van de *shared ambitions* van Synergrid dat tijdens de stakeholdersbijeenkomst van 26 november 2024² aan de marktpartijen is gepresenteerd, is supply split één van de thema's waaraan binnen Synergrid wordt gewerkt. Supply split valt echter buiten het bestek van deze raadpleging over ToE.

4.3. Realtime meldingen van geactiveerde volumes in de portefeuille

FEPEG merkt op dat het huidige CSM *near-realtime*-meldingen geeft aan BRP's/leveranciers van de totale hoeveelheid flexibiliteit die in hun portefeuille is geactiveerd, en dat deze meldingen

² Slides hier beschikbaar: [Presentatie Shared Ambitions](#)

belangrijk zijn en daarom moeten worden behouden en uitgebreid om ook de volumes te omvatten die op het distributienet zijn geactiveerd, ongeacht het gebruikte model.

De netbeheerders bedanken de FEBEG voor deze opmerking, maar merken op dat dergelijke meldingen verband houden met de productspecificaties van de verschillende producten. Als zodanig valt deze opmerking dus buiten het bestek van deze raadpleging.

5. Van ToE-ontwerpnota naar documentrelease 3

Zoals in de inleiding is uiteengezet, vonden de twee raadplegingen die in dit document worden besproken, opeenvolgend plaats, waarbij de raadpleging over de ToE-ontwerpnota voorafging aan de raadpleging over documentrelease 3. In het belang van de transparantie wordt in detail aangegeven hoe de opmerkingen die zijn ontvangen naar aanleiding van de eerste openbare raadpleging de tweede raadpleging hebben beïnvloed, vooral omdat verschillende marktpartijen in hun reactie op de openbare raadpleging over documentrelease 3 hebben gesteld dat hun opmerkingen naar aanleiding van de raadpleging over de ToE-ontwerpnota van kracht blijven.

Het is duidelijk dat het grootste punt van feedback dat werd ontvangen als reactie op de raadpleging over de ToE-ontwerpnota, het bijna unanieme verzoek van de marktdeelnemers was om het CM zo snel mogelijk beschikbaar te maken op alle spanningsniveaus. Hoewel documentrelease 3 voor het CM alleen voorziet in de uitrol op het transmissienet en het lokale transportnet, betekent dat niet dat de leden van Synergrid doof zijn voor de verzoeken van de marktpartijen. Het CM op LS en MS valt niet onder het bereik van documentrelease 3, omdat er meer analyse en voorbereiding nodig is voordat de implementatie kan worden gestart. Verder zijn de leden van Synergrid parallel aan de raadpleging over de ToE-ontwerpnota begonnen aan de voorbereiding van de implementatie van de roadmap rond ToE, zoals opgenomen in de ToE-ontwerpnota. Aangezien alle marktpartijen ook aangeven dat er een duidelijke behoefte is aan een zo snel mogelijke uitrol van een ToE-kader, achtten de netbeheerders het de beste oplossing om verder te gaan met datgene wat het snelst kan worden geïmplementeerd, namelijk het CSM.

De impact van de marktvraag naar de uitrol van de CM over alle spanningsniveaus is dat een meer gedetailleerde analyse van hoe een mogelijke implementatie van het CM op LS en MS eruit zou kunnen zien, een hogere prioriteit heeft gekregen, en verschoven is van “niet vóór 2027” naar “casepaper over dit onderwerp tegen eind 2025”.

Een tweede hoofdthema dat al naar voren kwam tijdens de raadpleging over de ToE-ontwerpnota, waren de gepercipieerde tekortkomingen rond het CSM, zoals de lengte van de onderhandelingsperiode of het feit dat de gereguleerde, door de CREG bepaalde prijsformule door zowel de FSP's als de leveranciers als verkeerd wordt ervaren. Synergrid en haar leden nemen zeker nota van deze opmerkingen, maar zoals hierboven beschreven, zijn dit allemaal modaliteiten die onder de bevoegdheid van de CREG vallen en als zodanig niet kunnen worden gewijzigd door de netbeheerders.

6. Overzicht van wijzigingen in documenten na de raadpleging

Naar aanleiding van de opmerkingen die zijn ontvangen in het kader van de openbare raadpleging over documentrelease 3, zijn in de verschillende documenten de volgende wijzigingen aangebracht:

- C8/01: er werd verduidelijkt wat er bedoeld wordt met “referentiespanning” om te verduidelijken dat dit de nominale theoretische bedrijfsspanning van een transformator is.
- C8/07: De deadline voor de overgang naar de lokale gateway is gecorrigeerd naar 31 december 2027.
- MG Flex: Er is een kleine correctie aangebracht in de sleutel van figuur 5.